

ዳኞች፡- አልማው ወሌ

ሙስጠፋ አህመድ

አብርሃ መሰለ

አብዬ ካሃሁን

እትመት አሰፋ

አመልካች፡-1. አቶ ሚሪንዳ ዋሲሁን

2. አቶ መንግስቱ በለጠ

3. አቶ ፍቃዱ

4. አቶ ሰይፉ ለማ

5. አቶ ውድነህ ዘለቀ

6. ወ/ሮ አመለወርቅ ባቾሌ

7. ወ/ሮ ገነት አድነው

8. አቶ አብነት ዩሐንስ

9. ወ/ሮ ብርቁ መሻሽ

10. አቶ ሱልጣን ኡስማን

የቀረበ የለም

ተጠሪ፡- ኢትዮ ቴሌኮም - ነ/ፈጅ አደመ አየለ ቀረበ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

በዚህ መዝገብ የተያዘው ክርክር ከአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ የተጀመረ ነው። ክርክሩ የቦርሃ አበል ከደመወዝ ጋር ተደምሮ የገቢ ግብር እንዲከፈልበት መደረጉ ያላግባብ ነው በሚለው የአመልካቾች ክስ መነሻ የተጀመረ ነው።

አመልካቾች ለስራ ወደ ጉጂ ዞን ሊበን ወረዳ ነገሌ ከተማ አስተዳደር በነገሌ ቦረና ሾፕ ስር ተጠሪ መድቧቸው በመስራት ላይ እያሉ በዚህ አካባቢ ለሚሰሩ ሰራኞች 30% የቦረሃ አበል ምክንያት እስከ ግንቦት ወር 2004 ዓ/ም ድረስ ሲከፈላቸው መቆየቱንና ከግንቦት ወር 2004 ዓ/ም በኋላ ግን ባልታወቀ ምክንያት ይከፈላቸው የነበረው የ30% የቦርሃ አበል ላይ በወር ከሚያገኙት ደመወዝ ጋር በመደመር ያላግባብ ግብር እየተቆረጠባቸው ከፍተኛ የመብት ጉዳት እየደረሰባቸው መሆኑን ገልፀው ይኼው የተጠሪ እርምጃ ተገቢ ያለመሆኑ እንዲወሰንላቸው ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው። የአሁኑ ተጠሪ ለክሱ በሰጠው የመከላከያ መልስ ክርክርም የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ እና የፍሬ ነገር ክርክርን የሚመለከት ነው። ተጠሪ በመጀመሪያ

ደረጃ መቃወሚያት ያነሳውም ጉዳዩ በቦርዱ ስልጣን ስር የሚወድቅ አይደለም የሚል ሲሆን መቃወሚያው የቀረበለት ቦርድም በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 147(1(ሀ)) ስር ስልጣኑ በግልጽ መደንገጉንና የአመልካቾች ጥያቄ ደግሞ በዚህ ድንጋጌ ስር የማይወድቅ መሆኑን ገልጾ ጉዳዩን የማየት ስልጣን የለኝም በማለት ብይን ሰጥቷል። በዚህ ብይን የአሁኑ አመልካቾች ቅር በመሰኘት ይግባኛቸውን ለሐዋሳ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ቢያቀርቡም ፍርድ ቤቱ አመልካቾች ጉዳዩ በአስሪና ሰራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ ስልጣን ስር እንደሚወድቅ አምነው በቦርዱ ላይ ክስ ከአቀረቡና ተጠሪም ይህንኑ በመቃወሙ በተሰጠው ብይን ላይ ይግባኙ መቅረብ ያለበት በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 139 (ለ) መሰረት በክልሉ ላለው የዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሳይሆን በአዋጅ አንቀጽ 154 በተደነገገው መሰረት ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነው በማለት ይግባኛቸውን ሰርዞታል። በዚህ ብይን አመልካቾች ቅር በመሰኘት የሰበር አቤቱታቸውን ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት አቅርበውም ግራ ቀኝ ከተከራከሩ በኋላ ችሎቱ የሐዋሳ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ብይን ሙሉ በሙሉ አጽንቶታል። የአሁኑ የሠበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ በመቃወም ነው። የአመልካች የሰበር አቤቱታ መሰረታዊ ይዘትም፡- ጉዳዩ የወል የሥራ ክርክር ሁኖ እያለ ቦርዱ በስልጣኔ ስር አይወድቅም ማለቱም ሆነ የሐዋሳ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኙ የሚቀርበው ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነው በማለት ብይን ሰጥቶ በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት መፅናቱ ያላግባብ ነው የሚል ነው። አቤቱታው ተመርምሮም በሰበር ችሎቱ ሊታይ የሚገባው መሆኑ ታምኖበት ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎለት ቀርቦ የጹሐፍ መልስ የሰጠ ሲሆን በመልሱ ላይም ጉዳዩ በቋሚ ቦርድ ስልጣን ስር እንደማይወድቅና ጉዳዩን ለማየት የሚችል አካልም በአዋጅ ቁጥር 466/97 አግባብ በክልሉ ያለ ቋሚ ቦርድ ያለመሆኑን፣ ተጠሪ እጅግ አስፈላጊ ከሚባሉት መንግስታዊ የልማት ድርጅቶች መካከል አንዱ በመሆኑ የአመልካቾች ጥያቄው በክስ ሊታይ የማይችል መሆኑን ዘርዘሮ በአመልካቾች የቀረበው አቤቱታ ተቀባይነት ሊያገኝ አይገባም በማለት ተከራክሯል።

ይህም ችሎት በቅድሚያ ምላሽ ሊሰጠው የሚገባው አቢይ የህግ ነጥብ ላይ ብቻ በማተኮር መዝገቡን መርምሯል። በዋናነት ሊፈታ የሚገባው የነገሩ ጭብጥ፡- አንድ ጉዳይ የወል የስራ ክርክር ነው በሚል እምነት በቋሚ ቦርዱ ከቀረበ በኋላ ቋሚ ቦርዱ በስልጣኑ ስር የማይወድቅ መሆኑን ገልጾ መዝገቡን ሲዘጋው ይግባኙ መቅረብ ያለበት ለየትኛው ፍርድ ቤት ነው? የሚለው ጉዳይ ነው።

ለተያዘው ጭብጥ ምላሽ የማግኘቱ ጉዳይ ስለ ስራ ክርክር፣ ስለ ቦርድና ስለ ፍርድ ቤት ሥልጣን የሚገልጹትን የአዋጅ ቁ. 377/96 ድንጋጌዎችን ተመስርቶ ጭብጡን መመርመርን ይጠይቃል። አዋጅ ቁጥር 377/96 ከአዋጅ ቁጥር 25/1988 በኋላ የወጣ ሲሆን በአንቀጽ 136(3) ስለ ስራ ክርክር ምንነት ትርጓሜ የሚሰጥ ድንጋጌ ከመያዙም በላይ የዚሁ አዋጅ አንቀጽ 137 ደግሞ የስራ ክርክር ችሎት መቋቋማቸውን በግልፅ ያስቀምጣል። በዚህም መሰረት የአዋጁ አንቀጽ 147

ስለቦርድ ሥልጣን የሚደነገገው ሲሆን የፍ/ቤት ስልጣን ደግሞ የሚደነገገው የአዋጅ አንቀጽ 138/2/ ነው። በአዋጅ አንቀጽ 138/1/ የተዘረዘሩትንና መሰል የግል የሥራ ክርክሮችን የመዳኘት ሥልጣን ለፍርድ ቤት መስጠቱን ከዚህ ድንጋጌ መረዳት ይቻላል። አዋጁ የስራ ክርክርን የክልልና የፌዴራል ጉዳይ ነው የሚል መለኪያ በመስጠት የስነ-ነገር የዳኝነት ስልጣን መከፋፈሉን በግልፅ አያሳይም። በአዋጅ ቁጥር 322/95"ም" ሆነ በሕገ መንግስቱ መሰረት የክልሉ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ስራ ክርክርን አስመልክቶ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ስልጣንን በውክልና ሊመለከት ይችላል የሚባልበት አግባብም የለም። በአዋጅ አንቀጽ 138(1) ድንጋጌ መሰረት ለፍርድ ቤት የተሰጡትን የስራ ክርክሮችን በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣን የማየት የስራ ነገር ስልጣን የክልሉ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት(የወረዳ ፍርድ ቤት) መሆኑ በግልፅ ተቀምጧል። የአዋጅ አንቀጽ 139(1(ሀ)) ደግሞ በክልሉ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በስራ ክርክር ችሎት የተሰጡ ውሳኔዎች ላይ የክልሉ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት የስራ ክርክር ችሎት የይግባኝ ስልጣን እንዳለው ያሳያል። በመሆኑም የክልሉ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት የስራ ክርክር ችሎት በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 138 መሰረት በክልሉ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በሚታዩት ጉዳዮች ላይ የይግባኝ ስልጣን ያለው መሆኑን የአዋጅ አንቀጽ 139(1(ሀ)) በግልፅ ያሳያል።

በሌላ በኩል በክልል በተቋቋሙ የአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርዶች በሚሰጡ ብይኖች እና ውሳኔዎች ይግባኝ የሚቀርበው በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 154 እና ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል የወጣውን አዋጅ ቁጥር 466/97 ድንጋጌዎችን ግንዛቤ ውስጥ በማስገባት መሆኑ ይታወቃል። በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 154 እንደተመለከተው በአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ በተሰጠ ብይን ወይም ውሳኔ ላይ ይግባኝ መቅረብ ያለበት ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ስለመሆኑ ተደንግጓል። በአዋጅ ቁጥር 322/95 ከተደነገገው ውጪ የፌዴራል ፍርድ ቤቶች በመደበኛነት የተቀናጡት በአዲስ አበባና በድሬዳዋ ከተማ አስተዳደሮች መሆኑ ይታወቃል። በእ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 78/2/ እንደተደነገገው ክርክር የተነሣበትን ክልል ጨምሮ በአፋር፣ በጋምቤላ፣ በቤንሻንጉል፣ በሱማሌና በደቡብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስታትም የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ስለመደራጀቱ በአዋጅ ቁጥር 322/95 አንቀጽ 2 ስር በግልጽ ተደንግጓል። ይህ ማለት ግን በአዋጅ ቁጥር 377/96 የተዘረጋውን የይግባኝ ስርዓት ቀሪ የሚያደርግ አይደለም። በዚህ ረገድ ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁጥር 113675 ላይ በአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2(1) አስገዳጅ የሆነ የሕግ ትርጉም ሰጥቷል። ስለሆነም ሰራተኞች ተጠሪን ከሚመስሉ የመንግስት ልማት ድርጅቶች ጋር በክልሎች የአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርዶች በሚያቀርቧቸው ክሶች የሚነሱ የይግባኝ ቅሬታዎች ላይ ይግባኝ ማቅረብ ያለባቸው በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 154(1) ስር የተቀመጠውን መሰረት በማድረግ በአዋጅ ቁጥር 322/95 የተደነገገውን ስርዓትና በሕገ መንግስቱ በተሰጠው የውክልና ስልጣን አግባብ ሳይሆንን በአዋጅ ቁጥር 377/96 በተዘረጋው የይግባኝ አቀራረብ ስርዓት ነው።

ከዚህ አንጻር ሲታይ በአዋጅ ቁጥር 322/95 አግባብ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በተደራጀባቸውና ባልተደራጀባቸው ክልሎች ከአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ የሚነሱ ይግባኞች መቅረብ ያለባቸው በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 80(2) ድንጋጌ መሰረት ከፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ጋር አቻ ስልጣን ላላቸው ለክልሉ ላሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎቶች ስለመሆኑ ከአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 154 መገንዘብ የሚቻል ሁኖ ተገኝቷል።

ስለሆነም አመልካቾች ጉዳዩ የወል የሰራ ክርክር ነው የሚል የዳኝነት ጥያቄ መሰረት ባደረገ መልኩ ክስ ያቀረቡ ስለመሆናቸው የክርክሩ ሂደት ስለሚያሳይ እና ይኼው ጥያቄ የቀረበት ቦርድ ደግሞ ተገቢ ነው ያለውን ብይን ከሰጠ በዚሁ ብይን ላይ ቅሬታ ያለው ወገን ይግባኙን ማቅረብ ያለበት በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 154(1) እና ለዚህ ድንጋጌ ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁጥር 113675 በሰጠው አስገዳጅ የሕግ ትርጉም መሰረት ለደቡብ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ነው። የሐዋሳ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤትም ጉዳዩ ከአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ የተነሳ መሆኑን የተገነዘበና ራሱ ይግባኙን አላይም በማለት ብይን መስጠቱ ተገቢ ቢሆንም ጉዳዩ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት መቅረብ አለበት በማለት ብይን መስጠቱ ግን ከላይ የተዘረዘረውን የሕግ ማዕቀፍና ስለሕግ ማዕቀፉ ትክክለኛ አተገባበር ይህ ችሎት የሰጠውን አስገዳጅ የሕግ ትርጉም ያላገናዘበ በመሆኑና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎትም በዚህ ረገድ የተፈጸመውን የሕግ ስህተት ሳያርም ብይኑን ማፅናቱ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት መፈጸሙን የሚያሳይ ሁኖ ስለአገኘን ተከታዩን ወስናል።

ው ሣ ኔ

1. በሐዋሳ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተሰጥቶ በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 64715 ሰኔ 01 ቀን 2007 ዓ/ም የጸናው ብይን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348(1) መሰረት ተሻሽሎአል።
2. ጉዳዩ በይግባኝ ስልጣን ደረጃ ሊታይ የሚገባው በክልሉ በተደራጀው የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሳይሆን በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ነው ብለናል። አመልካቾች አቤቱታቸውን ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ማቅረብ ይችላሉ ብለናል።
3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል። መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ጉምሩክ